

УДК: 159.925

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖИТТЄВИХ УЯВЛЕНЬ
МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ**

Доценко В.В., доцент кафедри психології та педагогіки
факультету №3 Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доцент, кандидат психологічних наук

Визначено життєві уявлення майбутніх правоохоронців щодо категорій самовизначення, самореалізації, трансформації та гармонійності особистості як можливого ресурсу підвищення їх стресостійкості.

Ключові слова: *життєві уявлення, самовизначення, самореалізація, майбутні правоохоронці.*

Інтенсивність життя сучасної людини настільки швидка, багатогранна, складна та інколи важкопередбачувана, що більшість із нас не встигають усвідомити чого вони дійсно бажають від життя, заради чого так поспішають. Уміння самоорганізувати життя, самовизначатися стосовно картини власного життєвого шляху є однією з найважливіших характеристик зрілої особистості. Дослідники життєвого самоздійснення особистості (К.А. Абульханова-Славська, В.Г. Ананьєв, Дж. Нюттен, С.Л. Рубінштейн, Т.М. Титаренко В. Франкл та інші) наголошують, що життєві цілі, перспективи, уявлення мають вагомий вплив на актуальну поведінку особистості, систему саморегуляції її діяльності та стресостійкість. Розвиненні життєві уявлення щодо власного самовизначення, самореалізації формуються на основі особистісного досвіду і виступають реальним потенціалом, що гарантує успішне майбутнє. Тому, для нас є досить цікавими дослідження специфіки життєвих уявлень майбутніх правоохоронців як важливої складової їх професійної спрямованості та стресостійкості.

У нашому дослідженні взяли участь магістри Харківського національного університету внутрішніх справ. На першому етапі дослідження ми здійснили психодіагностику життєстійкості як системи переконань про себе, оточуючий світ та особливості відносин зі світом майбутніх правоохоронців.

За результатами тесту життєстійкості [2] усі випробувані були розділені на дві групи дослідження. До першої групи увійшли майбутні правоохоронці з високим рівнем життєстійкості (45%), що характеризує їх як оптимістичних, активно діючих, впевнених у власних можливостях впливати на ситуацію та долати будь-які труднощі, здатних до зрілих та складних форм саморегуляції діяльності, стресостійких особистостей. Майбутні правоохоронці першої групи дослідження здатні витримувати значні психоемоційні навантаження зберігаючи при цьому внутрішню збалансованість і не знижуючи успішність діяльності. Другу групу дослідження склали майбутні правоохоронці з показниками середнього рівня життєстійкості (55%), що свідчить про дещо занижений особистісний потенціал щодо опанування стресами, можливість виникнення внутрішньої напруги, невизначеності, відчуття власної безпорадності в стресових ситуаціях та готовність діяти лише за наявності надійних гарантій успіху.

На другому етапі дослідження було здійснено вивчення деяких важливих сторін особистості і життєдіяльності людини за допомогою експрес-методики О.І. Моткова «Особистісна біографія» [3]. Результати дослідження наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Особливості життєвих уявлень майбутніх правоохоронців, ($x_{cp} \pm \sigma$)

Фактори	1 група	2 група	p	t
Життєве самовизначення	4,54 ± 0,45	3,72±0,55	2,37	0,05
Життєва самореалізація	4,42 ± 0,54	3,51±0,55	3,30	0,05
Трансформація особистості	4,21 ± 0,41	3,82±0,49	1,92	-
Гармонійність особистості	4,13±0,45	3,42 ±0,46	2,99	0,05
Загальна конструктивність	4,27±0,39	3,57±0,43	3,28	0,05

Як видно з таблиці 1, майбутні правоохоронці першої групи дослідження мають високий рівень показників за основними факторами методики, порівняно з другою групою у якої переважає середній рівень показників. Так, на рівні статистичної значимості ($p < 0,05$) встановлено, що майбутні правоохоронці з високим рівнем життєстійкості ($4,54 \pm 0,45$) краще ніж правоохоронці другої групи ($3,72 \pm 0,55$) знають власні особистісні особливості, розібралися з власними життєвими цілями та інтересами, визначили основний напрямок свого професійного розвитку та розподілили у часі послідовність їх досягнення.

Процес самоореалізації життєвих цілей у майбутніх правоохоронців першої групи дослідження ($4,42 \pm 0,54$) статистично значимо ($p < 0,05$) більше, ніж у випробуваних другої групи ($3,51 \pm 0,55$) спрямований на розкриття власного потенціалу та взяття відповідальності за власне життя.

Уявлення про трансформацію особистості впродовж життя практично співпадають в обох групах дослідження, тобто, майбутні правоохоронці чітко визначають динаміку змін в особистості, що виникають впродовж їх життєвого шляху.

Показники гармонійності особистості ($4,13 \pm 0,45 > 3,42 \pm 0,46$; $p < 0,05$) та загальної конструктивності ($4,27 \pm 0,39 > 3,57 \pm 0,43$; $p < 0,05$) статистично значимо більш високі у майбутніх правоохоронців першої групи дослідження. Такі дані можуть свідчити про те, що у майбутніх правоохоронців з високим рівнем життєстійкості наявні відчуття повноти і гармонійності власного життя, гарного самопочуття, малого числа внутрішніх протиріч в особистості, наявності переважно позитивного емоційного тону, задоволеність стосунками в сім'ї, з друзями, в групі і життям в цілому.

Як зауважує О.О. Кронік [1], особливістю життєвого шляху людини є його спрямованість як у минуле (причинно-наслідковий зв'язок) так і в майбутнє (зв'язок цілі та засобу). Тобто, активна життєва позиція людини визначається її досвідом (минулим) та цілями (майбутнім). Тому, з метою професійного самовизначення, самоореалізації та підвищення стресостійкості, важливо вивчати

життєві уявлення майбутніх правоохоронців щодо власного минулого та майбутнього.

Перспективою подальшого дослідження буде визначення конкретних ціннісних орієнтацій у різних сферах життєдіяльності майбутніх правоохоронців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кроник А.А. Каузометрия: Методы самопознания, психодиагностики и психотерапии в психологии жизненного пути / А.А. Кроник, Р.А. Ахмеров. – М. : Смысл, 2003. – 284 с.
2. Леонтьев Д.А. Тест жизнестойкости / Д.А. Леонтьев, Е.И. Рассказова – М. : Смысл, 2006. – 63 с.
3. Мотков О.И. Методика «Личностная биография» / О.И. Мотков // Газ. «Школ. психолог». – 1998, № 38, с. 8-9.